

ST
TK

SISÄLTÖ

20 · Pakko muuttua

Ay-liikkeen pitää uudistua, vaatii STTK:n Antti Palola.

24 · Sairaala

KANSI SK:n reportaasi ebolaklinikalta Sierra Leonesta.

36 · Kuka maksaa viulut

Pekka Kuusisto löysi elämänsä soittimen, mutta se karkasi ulottumattomiin.

44 · Esikoiset yllättivät

Kirjavuosi: tasokkaita esikoisia, keskentekoista konkareilta.

54 · Hän: Heidi Jaatinen

Ylä-Savon takamailta kirjailija eliittiin.

Pakko muuttua

Yksin ei pärjää. Taakse ei kannata katsoa. Ay-liikkeen pitää uudistua perusteellisesti, vaatii tekeillä olevan suurliiton johtoon kaavailtu Antti Palola.

TEKSTI TUOMO LAPPALAINEN KUVA MIRVA KAKKO

Runsasta puolta miljoonaa toimihenkilöä edustavan STTK:n puheenjohtaja **Antti Palola** (sd) hätkähti, kun hän sai käsiinsä tutkimuksen, jossa oli selvitetty nuorten mielikuvia työmarkkinapolitiikasta.

Vastaajilla ei ollut ay-liikkeestä oikein mitään myönteistä sanottavaa. Heidän mielestään se on jäykkä, vanhakantainen ja politisoitunut. Juuri kukaan ei pidä sitä nuorekkaana tai uudistusmielisenä.

Lähes ainoa myönteiseksi tulkittava luonnehdinta oli, että palkansaajajärjestöillä on nuorten mielestä edelleen vaikutusvaltaa. Eri asia on, käytetäänkö sitä heille tärkeisiin asioihin.

PALOLAN MIELESTÄ johtopäätös on selvä. Ammattiyhdistysväen pitää arvioida koko toimintaansa ennakkoluulottomasti ja oltava valmis suuriin muutoksiin.

Hän oli SAK:n **Lauri Lylyn** (sd) kanssa mukana 24. marraskuuta Hotelli Tornissa pidetyssä parinkymmenen ay-johtajan

palaverissa, jossa keskusteltiin uuden keskusjärjestön perustamisesta. Vastavia yrityksiä on ollut silloin tällöin ennenkin, mutta nyt kysymyksessä on selvästi edellisiä vakavampi hanke.

Palolan mukaan aikaisemmin yhdistymiskeskustelua käytiin liian keskusjärjestövetoisesti. Toinen virhe oli, että puhuttiin järjestöjen yhdistämisestä, kun oikeastaan pitäisi luoda jotain aivan uutta.

”Uudistumisen pitää lähteä liitoista. Niillä pitää olla selkeä halu pyrkiä vanhat keskusjärjestörajat ylittävään uuteen kokonaisuuteen”, STTK-pomo selittää.

Tornissa järjestetyn tilaisuuden päätteeksi 22 liittojohtajaa teki kannanoton, jossa he sitoutuivat selvittämään kukin tahoillaan yhteisen keskusjärjestön perustamista. Suurin osa allekirjoittajista tuli joko SAK:sta tai STTK:sta, mutta mukana oli myös yhden suuren akavalaisen liiton, insinöörien, puheenjohtaja **Pertti Porokari** (sit). Tammikuuksi on suunnitteilla uusi tilaisuus, jossa kaikki halukkaat liitot voivat jatkaa keskustelua. ►

■ **Ay-liik-
keessä ei ole
mietitty tar-
peeksi, mitä
työelämän
muutos edel-
lyttää siltä,
Antti Palola
väittää.**

Palolaa on pidetty yhtenä vahvana ehdokkaana uuden järjestön puheenjohtajaksi. Lauri Lyly ei tule enää kysymykseen, sillä hän on jäämässä ensi vuonna eläkkeelle.

AY-LIIKKEEN uudistumistarve ei kuitenkaan koske vain järjestöjen rakenteita ja toimintatapoja, vaan tulevaisuuden työmarkkinapolitiikan koko agenda.

Palolan lista on pitkä: mistä saavutetuista eduista halutaan pitää ehdottomasti kiinni, mistä kaikesta voidaan luopua, ja mitä kokonaan uusia asioita pitäisi tuoda vielä neuvotteluihin.

Taustalla on ajatus, että ay-liikkeen edunvalvonnassa ei ole otettu riittävästi huomioon työelämässä viime aikoina tapahtuneita muutoksia.

Järjestöt keskittyvät edelleen puolustamaan toistaiseksi voimassa olevia, koko-aikaisia työsuhteita ja niistä pois potkittuja, vaikka suuri osa palkansaajista saa jo niukan toimeentulonsa erilaisista pätkä- ja silpputöistä sekä osa-aikaisesta työstä.

Kun ay-kellokkaat ovat yrittäneet perustella pari-kolmekymppisille järjestäytymisen tärkeyttä, nuoret ovat yleensä ensimmäiseksi kysyneet, mitä ammattiyhdistysliike on konkreettisesti tehnyt heidän hyväkseen.

”Olemme totuudenmukaisesti kertooneet, että tätä ja tätä asiaa on kyllä yritetty viedä neuvotteluissa eteenpäin, mutta ne eivät ole edenneet, koska työnantaja vastustaa”, Palola selittää.

”Voi kuitenkin kysyä, onko niitä yritetty viedä riittävästi eteenpäin, koska nuorilla on sellainen kuva, että emme aja heidän asioitaan.”

Palolan mukaan esimerkiksi sosiaalilainsäädäntöä on uudistettu näihin päiviin asti pitkälti kokoaikatyötä tekevien ehdoilla.

PALKANSAAJAJÄRJESTÖJÄ on viime aikoina kritisoitu paljon siitä, että ay-liikkeen suunnalta ei juuri ole tullut ehdotuksia, miten Suomeen saataisiin lisää työtä.

Palola myöntää, että arvostelussa on perää.

”STTK:ssa emme ole mielestäni pohjineet riittävästi, miten voisimme esimerkiksi verotuksen keinoin vaikuttaa pienten ja keskikokoisten yritysten mahdollisuuksiin luoda uusia työpaikkoja. Emme ole yksinkertaisesti olleet tarpeeksi tekemisissä yrittäjäjärjestöjen kanssa, että tuntisimme heidän huolensa.”

Yrittäjät ovat pitkään ihmetelleet,

miksi EK ja ammattijärjestöt eivät päästä heitä työmarkkinapöytäan neuvottelemaan palkoista ja muista työehdoista. Palolan mukaan sopiminen voisi mutkistua liikaa, jos neuvotteluihin tulisi vielä yksi osapuoli lisää. Sen sijaan yrittäjien on hänestä hyvä olla mukana, kun työelämän lainsäädäntöä valmistellaan erilaisissa komiteoissa ja työryhmissä.

”Palkansaajankin etu on, että meillä on yrittäjiä, jotka luovat työpaikkoja. Jos yrittäjä hoitaa asiansa kunnolla ja maksaa maksunsa ja veronsa Suomeen, minun mielestäni kenenkään ei pitäisi olla häntä kohtaan kateellinen.”

Palolan mielestä Suomessa pitäisi muun muassa harkita Sammon konsernijohtajan Kari Stadighin vetämän työryhmän esittämää Viron esimerkin mukaista yritysveromallia. Siinä yritykset eivät maksa voitoista veroa, jos ne jättävät yhtiöön. Veronmaksun aika tulee vasta kun voitot jaetaan omistajille.

”Tällaisia asioita kannattaisi minusta ilman muuta kokeilla. Viron tapainen järjestelmä voisi olla yksi hyvä tapa saada yritykset investoimaan omaan toimintaansa.”

AMMATTIYHDISTYSLLIKEKIN joutuu sopeutumaan siihen, että 20–30 vuoden takaiset nopean talouskasvun vuodet

© MARKUS PENTIKÄINEN

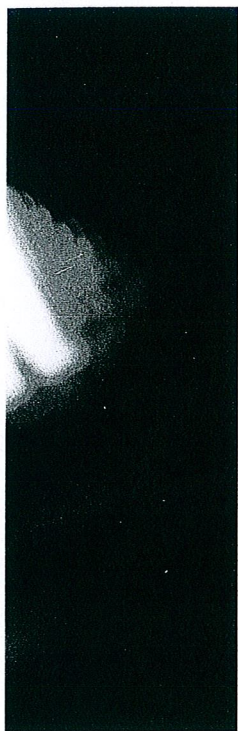
”Yhtälö ei toimi enää niin, että pystyisimme luomaan koko ajan lisää hyvää.”

ovat toistaiseksi ohi. Palolan mukaan kasvu on lähivuosina parhaassakin tapauksessa ”erittäin maltillista”.

”Mekin joudumme arvioimaan saavutettuja etuja siitä näkökulmasta, mistä kaikista olemme valmiit käymään keskusteluja ja ehkä luopumaan, jotta saataisiin jotain tärkeämpää tilalle. Yhtälö ei ikävä kyllä toimi enää niin, että pystyisimme luomaan koko ajan lisää yhteistä hyvää. Voi olla, että mennään pikeminkin toiseen suuntaan.”

Kovan ay-johtajan perinteinen mittari on ollut, kuinka suuret nimelliskorotuk-

■ **Hakaniemi kummittelee. Muualla pelätään, että SAK-taustaiset voisivat saada superjärjestössä liikaa valtaa.**

set hän saa neuvoteltua jäsenille. Sellaisiin sankaritekoihin harva jatkossa yltää. Viime vuonna tehdyssä työllisyys- ja kasvusopimuksessa palkkoja nostettiin enää vain nolalla alkava prosentti.

”Vaikeina aikoina olen melkein jo unohtanut, että pitäisi puhua palkansääjien ostovoiman parantamisesta”, Palola myöntää. ”Nyt olisi hyvä, jos edes nykyinen ostovoima pystyttäisiin ylläpitämään. Tänä vuonna senkin kehitys on ollut miinusmerkkinen.”

Työnantajat ovat valittaneet kyllästymiseen asti, kuinka työvoimakustannukset kasvoivat 2000-luvun alussa Suomessa selvästi nopeammin kuin kilpailijamaissa – paljolti sen takia, että EK itse halusi neuvotella 2007 työehtosopimukset liitto- eikä keskusjärjestötasolla. Palolan mukaan kehitys ei ole ollut pitemmän päälle edes työntekijöiden etujen mukainen.

”Ei ole palkansääjienkaan kannalta hyvä asia, jos Suomen kilpailukyky heikkenee suhteessa kilpailijamaihin. Minusta olisi todella tärkeää, että palkkaratkaisuilla pystyttäisiin osaltaan parantamaan työllisyyttä ja sitä kautta edistämään talouskasvua.”

Viime aikoina suomalaiset työntekijät ovat onneksi saaneet apua saksalaisilta ja ruotsalaisilta tovereilta, joille

neuvotellut tuoreet korotukset ylittävät selvästi täällä sovitun tason.

”En valehtele yhtään, jos sanon, että tervehdin niitä vilpittömän iloisena”, Palola hymähtää.

STTK:ssa ollaan parhaillaan selvittämässä, miten Suomeen sopisi malli, jossa vientiteollisuus määrittelee kulloisenkin palkankorotusvaran. Ruotsissa siitä on saatu hyviä kokemuksia. Palolan mielestä ajatukseen kannattaa suhtautua ennakkoluulottomasti.

”Valtion ja kuntien taloudellinen tilanne on nyt niin hankala, että palkankorotusten tavoittelemisen voi olla seuraavilla kierroksilla aika haasteellista. Jos linja tulee avoimelta sektorilta, se voisi jollakin tavalla turvata julkisenkin puolen palkkakehityksen.”

Palolalla on kuitenkin yksi ennakoheito.

”Jatkossakin on pidettävä kiinni siitä, ettei palkoista sovita kokonaan työpajoilla, vaan ratkaisuihin sisältyy aina jonkinlainen kaikille tuleva yleiskorotus.”

NYKYINEN työministeri **Lauri Ihalainen** (sd) herätti aikoinaan melkoisesti huomiota, kun hänen väitettiin SAK:n puheenjohtajana sanoneen, että järjestölle kuuluu kaikki muu paitsi ulkopoliittikka. Palolan mukaan pitäisi olla kuitenkin huolissaan mieluummin siitä, ettei monista isoista päivänpolttavista asioista puhuta työmarkkinapöydässä lainkaan.

Palola keksittiin STTK:n puheenjohtajaksi pääasiassa valtion virkamiehiä edustavasta Pardiasta, jota hän ehti johtaa kahdeksan vuotta. ”En muista, että sinä aikana työmarkkinaneuvotteluissa olisi juuri lauseellakaan mainittu sellaisia asioita kuin kestävä kehitys, ilmastomuutos tai ympäristömuutos”, hän huomauttaa.

Palolan mielestä olisi väärin ajatella, että ne eivät kuulu sinne millään tavalla.

”Tällaiset megatrendit saattavat aikaa myöten muuttaa huomattavasti sitä, miten ihmiset työskentelevät. Tarve säästää luontoa voi esimerkiksi johtaa siihen, että matkustaminen vähenee ja etätyö lisääntyy. Sillä taas on vaikutusta muun muassa työaikoihin.”

Palataan siihen mistä lähdettiin: Onko ay-liike tunkkainen ja uudistuskyvytön, vai pystyykö se teoillaan karistamaan vanhan leiman yltään?

”Jos mikä, niin ympäristön huomioon ottaminen on asia, jota nuoret arvostavat tulevaisuudessa myös työelämässä.” **SK**

Mitä tekee Insinööriliitto?

► Tornissa 24.11. järjestetyn tapaamisen kokoonpano osoittaa, että palkansaajakeskusjärjestöjen yhdistämistä yritetään nyt tosissaan. Hankkeen tiellä on silti vielä monta mutkaa.

Valtaosa neuvonpitoon osallisista liitoista tuli SAK:sta ja STTK:sta. Akavalaisia ei paria liittoa lukuun ottamatta ollut edes kutsuttu, ja puheenjohtaja **Sture Fjäder** (kok) viestitti heti, ettei yhdistymisestä olisi korkeasti koulutetuille mitään hyötyä.

Akavan jääminen ulkopuolelle voisi puolestaan hankaloittaa asian käsitteilyä STTK:laisissa liitoissa.

Vaikka SAK:n ja STTK:n tavoitteet ovat useimmissa konkreettisissa edunvalvontakysymyksissä lähellä toisiaan, monille toimihenkilöille henkinen kynnyks lyöttäytyä yhteen pelkätään SAK:laiden kanssa on korkea.

SAK:n rasiitteena on edelleen sen vahva poliittisuus. Sekä Akavassa että STTK:ssa on töissä paljon eri puolueiden jäseniä, mutta SAK:ssa poliittisuus tarkoittaa lähes poikkeuksetta Sdp:n tai joskus harvoin vasemmistoliiton jäsenkirjaa. Sekä Fjäder että **Antti Palola** ja jo STTK:n edellinen puheenjohtaja **Mikko Mäenpää** (sd) ovat pyrkineet rakentamaan yhteyksiä myös kokoomukseen, keskustaan, vihreisiin ja perussuomalaisiin.

Yhdistymishankkeen yhdeksi avainhenkilöksi onkin nousemassa akavalaisen Insinööriliiton kiistelty puheenjohtaja **Pertti Porokari** (sit), jonka väliä Fjäderin kanssa ovat lähes jäätävät.

Insinööriliitto on jo pitkään tehnyt tiivistä yhteistyötä SAK:laisen Metalliliiton ja STTK:hon kuuluvan Pron kanssa sekä kolmisin että seitsemäntoista teollisuus- ja kuljetusliiton muodostaman Teollisuuden Palkansaajien kautta. Uusi suurliitto olisi luonnollinen jatke tälle kuhertelulle. Jos insinöörit tulisivat mukaan, koko yhdistymishanke muuttuisi STTK:n kannalta luontevammaksi.

Toisaalta Porokarin liikkumataila ei ole rajaton. Akavan piiristä on jo kuulunut epäilyjä, että Insinööriliiton lähtö voisi johtaa sen hajoamiseen. ■